

دانشگاه آزاد اسلامی
واحد نجف آباد

دانشکده هنر، معماری و شهرسازی
گروه معماری

روش تحقیق معماری

Research Methods in Architecture

شهاب کریمی نیا

مهرماه ۹۴

- ۱- مقدمه (کلیات، جایگاه، اهداف، انواع، لزوم انجام و اعتبارسنجی پژوهش علمی)
- ۲- تعاریف اصلی (علم، تئوری، فرضیه) - انواع منابع علمی
- ۳- پژوهش در معماری - انتخاب موضوع - عنوان تحقیق
- ۴- پیشینه تحقیق، ضرورت، اهداف، فرایند، منابع و ارزیابی آن
- ۵- بیان مساله تحقیق - پرسشهای پژوهش - اهداف تحقیق - چهارچوب پژوهش
- ۶- مدل تحلیلی تحقیق - فرضیه ها، انواع، ساختار و ماهیت آنها - مدلها و متغیرها - محدوده و محدودیتهای تحقیق
- ۷- انواع پژوهش از نظر ماهیت و روش انجام
- ۸- انواع روش پژوهش در معماری - رابطه نظریه با روش
- ۹- گردآوری اطلاعات
- ۱۰- آنالیز اطلاعات
- ۱۱- یافته های پژوهش، نتایج و پیشنهادات
- ۱۲- نگارش پروپزال
- ۱۳- نگارش پایان نامه
- ۱۴- نگارش مقالات
- ۱۵- استفاده از نرم افزارهای کتابخانه دیجیتال و آنالیز اطلاعات
- ۱۶- سخنرانی علمی

جلسه نهم

روشهای پژوهش ترکیبی، انتخاب روش

Mixed Methods, Selecting the Method

روش ترکیبی:

جمع آوری، ترکیب و تحلیل اطلاعات کمی و کیفی در یک تحقیق
غنا بخشیدن به تحقیق با بکارگیری روشها و ابزار کمی و کیفی و جمع آوری اطلاعات بیشتر و متنوع تر

جبران نقص یک روش با کمک روش دیگر ←

(کمک به تعمیم پذیری داده های کیفی با استفاده از داده های کمی)

گسترش مفهومی و کمک به تفسیر، تشریح و اعتبار بخشی داده های کمی با کمک داده های کیفی

نباید ساختار هیچکدام از بین برود

انواع:

ترتیبی - شروع با یک روش و ادامه با روش دیگر (اول کمی، اکتشاف، نمونه وسیع جامعه آماری برای تعمیم)، (اول کیفی، آزمون فرضیات، استخراج اطلاعات عمیق از نمونه های محدود)

همزمان - اطلاعات کمی و کیفی همزمان و ادغام در هم

تبدیلی - همزمان با دو روش شروع و بر اساس علاقه مندی ممکن است به یکدیگر تبدیل شوند

مزایای روش ترکیبی:

- ۱- غنا و معنا بخشیدن به اعداد با کلمات، تصاویر و روایات
- ۲- افزودن دقت کلمات و روایات بوسیله اعداد
- ۳- بهره‌مندی از نقاط قوت هر دو روش
- ۴- امکان پاسخ به سوالات گسترده‌تر
- ۵- جبران نقات ضعف یک روش با پتانسیل‌های روش دیگر
- ۶- رسیدن به نتایج محکم‌تر و معتبرتر

معایب روش ترکیبی:

- ۱- نیاز به منابع و امکانات انسانی، مالی و پشتیبانی وسیع‌تر و صرف زمان بیشتر
- ۲- نیاز به آشنایی با خصوصیات هر دو روش و نحوه ترکیب آنها
- ۳- امکان سطحی شدن تحقیق
- ۴- همیشه کارآمد نیست و بستگی به موضوع و شرایط محیطی دارد.

انتخاب روش

روابط علت و معلولی؟	آیا متغیرهای مستقل قابل دستکاری هستند؟	آیا روابط بین متغیرها پیش بینی می شوند؟	شرایط فعلی یا گذشته است؟
بله	بله ← تجربی		
	خیر ← علی-تطبیقی		
خیر		بله ← همبستگی	
		خیر	بله ← توصیفی
			خیر ← تاریخی

معیارهای سنجش روش تحقیق:

۱- نظام مندی

تقدم و تاخر مراحل و گامها مشخص و واضح

۲- عقلایی

بر پایه نظامی خردگرایانه (نه احساسات، عواطف، توهم و خیال)

۳- روح علمی

مطابقت با علم نوین، بی طرفی و تسلط بر خویشتن

۴- واقعیت گرایی

دوری از شهود گرایی

گردآوری داده ها

Data Collection

انواع ابزار و روشهای گردآوری داده ها

۱- کاوش در اسناد و مدارک - روش کتابخانه ای

الف) داده های ارائه شده توسط تحقیقات قبلی (داده های ثانویه)

ب) آمارهای رسمی

تولید توسط فرایندها و تحقیقات در سازمانهای دولتی (سرشماریها، آمارها، .....

ج) آمارهای غیر رسمی

بعثت جهت گیریهای خاص در آمارهای دولتی

یا عدم وجود آمار و اطلاعات رسمی

د) مدارک و اسناد سازمانی

پرونده ها، نقشه ها، اسناد حسابداری، آمارهای تولید و فروش، .....

نکات قابل توجه در این روش:

توجه به اصالت مدارک و اسناد، واقعی یا جعلی بودن اطلاعات، نحوه گردآوری اطلاعات چگونه بوده، آیا جهت گیری خاصی نبوده (مثلا در جهت تبلیغات)، علت جمع آوری چه بوده؟ خطاهای احتمالی، .....

۲- مشاهده

شناسایی، تعریف، توصیف، مقایسه و ثبت علمی تغییرات در متغیرهای مرتبط با مساله مشاهده ساده و آزاد - مشاهده سیستماتیک، منظم و کنترل شده
روش ثبت واحد مشاهده:

(الف) ثبت فراوانی

(ب) مدت

(ج) فاصله میان دو رفتار

(د) ثبت زمان وقوع

نکات قابل توجه برای انجام مشاهده دقیق و علمی:

تعریف دقیق متغیرها، مراحل، روشها و ابزارهای مشاهده

دربگیرنده حداقل یک ملاک روشن و مشخص (برای تشخیص حضور یا عدم حضور)

واحد های مشاهده تعریف شده، مشخص و همگن

طرح کار منظم

یادداشت برداری از جریان مشاهده

عدم تداخل واقعیتها با برداشتهای شخصی

استفاده از وسایل کمکی (دوربین، ضبط صوت، متر،.....)

روش تحقیق معماری-کارشناسی ارشد-شهاب کریمی نیا

عوامل تاثیرگذار بر نتایج روش مشاهده:

الف) تمایلات، اعتقادات و احساسات شخصی مشاهده گر

ب) عوامل محیطی، فرهنگی و اجتماعی

ج) اطلاعات و آگاهیهای قبلی محقق

د) زکاوت و هوشیاری مشاهده گر

نقاط قوت روش مشاهده:

الف) دسترسی به اطلاعات زیاد در زمان کوتاه

ب) اعتبار و اصالت بالای داده ها

ج) مناسب برای جامعه آماری که قابلیت یا تمایل به توجیه و بیان موضوع خاصی را ندارند (کودکان)

نقاط ضعف روش مشاهده:

الف) اثر حضور مشاهده گر

ب) تاثیر انتظارات وی

ج) محدودیت دامنه مشاهده (تعداد محدود مشاهده در زمان و مکان مشخص)

د) محدودیت احتمالی کاربرد

ه) احتمال پیش داوری مشاهده گر و تفاوت فرهنگی وی با مشاهده شونده

شناسایی برداشته‌ها، نگرش و علایق جامعه آماری از طریق تماس مستقیم و کلامی با آن جامعه

انواع ← انعطاف پذیر و آزاد - انعطاف پذیری متوسط - انعطاف ناپذیر (پرسشنامه همراه با مصاحبه)

بیان توضیحات کافی قبل از شروع مصاحبه

عدم عكس العمل به پاسخها

توجه به ویژگیهای روانی، اجتماعی و شغلی مصاحبه شونده

تکلم با زبان مصاحبه شونده

کسب اجازه برای ضبط صدا

نقاط قوت روش مصاحبه:

- الف) امکان استفاده برای همه افراد از جمله بی سوادان
- ب) تمایل بیشتر پاسخ دهندگان به اظهار نظر شفاهی بیشتر از کتبی و بنابراین همکاری بیشتر
- ج) امکان رفع ابهام و توضیح برای خوانندگان در محل
- د) دسترسی مستقیم به اطلاعات و امکان انعطاف در زمان انجام
- ی) امکان اخذ اطلاعات محرمانه تری که منتشر نشده است

نقاط ضعف روش مصاحبه :

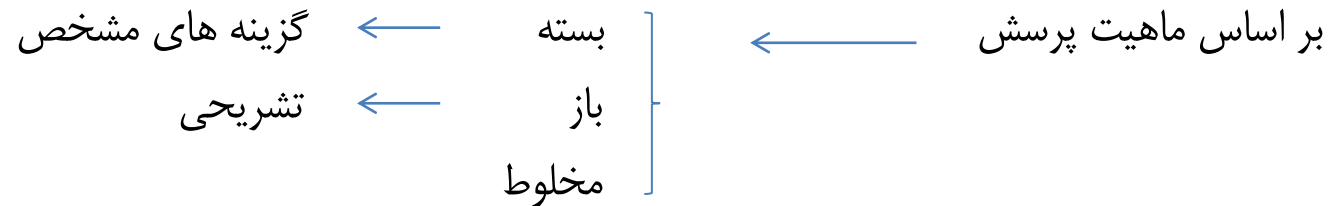
- الف) وقت گیر و پرهزینه تر و امکان کمتر برای ثبت وقایع
- ب) محدودیت در امکان تعمیم نتایج
- ج) نیاز به افراد ماهرتر و آموزش دیده تر برای انجام مصاحبه
- د) تجزیه تحلیل نتایج سخت تر است
- و) ضعف در قدرت تعمیم داده ها
- ه) نیاز به مصاحبه گران خبره و آموزش دیده
- ی) عدم دسترسی به افراد در همه جا

۴- پرسشنامه

مجموعه ای از پرسشهای هدف دار

روش متداول

نظر موافق، مخالف یا نسبی پاسخ دهنده ممکن است با استفاده از مقیاس های گوناگون سنجیده شود.

بر اساس نحوه انجام:

الف) همراه با مصاحبه

ب) پرسشنامه خود ایفا

ج) پستی

د) الکترونیک

نکات مهم در طراحی پرسشنامه:

- الف) مقدمه واضح، رسا و جذاب در ابتدای پرسشنامه، معرفی اجمالی تحقیق و صاحب آن
- توجه به متغیرها و نقش پارامترهای مختلف
- ب) شاخص متغیرها و مقیاس آنها
- ج) حدس راجع به ارتباط متغیرها یا عوامل تعیین کننده ارتباط
- د) شیوه تجزیه تحلیل اطلاعات
- ه) قالب پرسشنامه

دسته بندی موضوع /انواع سوالات:

- الف) مشخصات فردی افراد مورد مصاحبه (سن، شغل، قومیت، .....)
- ب) فعالیتهای، تجارب و اعمال گذشته و حال
- ج) قصد، نیت و اهداف انجام اعمال
- د) دانش، اطلاع و نظر راجع به یک موضوع
- ه) علاقه، گرایش و انتخاب درباره موضوع
- ی) ارزشیابی موضوع ها و مفاهیم

فرمت سوالات با در نظر گرفتن موارد زیر:

(الف) قابل فهم و خالی از ابهام باشند (درباره روشهای جدید طراحی چه نظری دارید؟)

(ب) سوالات جهت دار نباشند

(ج) عدم هدایت پاسخو به سمت پاسخ خاص که مطلوب پرسشگر است (آیا روش اول را ترجیح می دهید یا روش دوم که بهینه تر است؟)

(د) پرسش پیچیده ، وقت گیر و طولانی نباشد. از کلمات نا مفهوم و سقیل استفاده نشود.

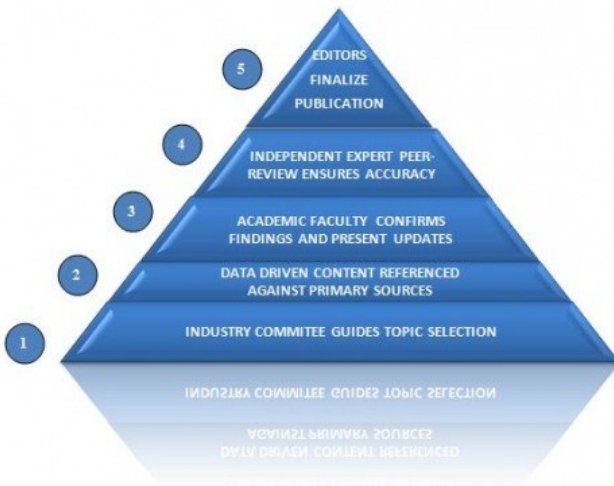
(ن) متناسب با سطح درک پاسخ دهنده باشد

(و) ترکیب چند سوال در یک پرسش نباشد

(ه) هر سوال یک بعد متغیر و هر گروه از سوالات یک متغیر را در بر می گیرند

(ی) پرسشهای حساس و مهم در انتهای پرسشنامه باشند (ابتدا پرسشهای

زمینه ای).

نقاط قوت پرسشنامه:

- الف) عدم نیاز به حضور شخص مصاحبه کننده و عدم تاثیر منفی احتمالی از حضور وی
- ب) راحت و کم هزینه و همچنین جمع آوری حجم بیشتر داده در زمان کم
- ج) سادگی طبقه بندی، تجزیه و تحلیل
- د) دقت زیاد بخاطر محرمانه ماندن نام افراد
- ه) امکان انجام مطالعات وسیع
- ی) یکسان بودن شرایط در زمان تکمیل

نقاط ضعف روش پرسشنامه:

- الف) عدم قابلیت انجام برای افراد بی سواد
- ب) احتمال درک نکردن یا اشتباه درک کردن منظور سوال
- ج) امکان ارائه مطالب نادرست و جهت دار
- د) امکان از قلم افتادن سوالات
- ه) امکان مفقود شدن پرسشنامه ها (بیشتر در ارسال پستی)

Research Methodology

Thank You

